

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE. — DOCTRINA. — JURISPRUDENȚĂ. — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

Redactori: PAUL NEGULESCU, DEMETRU NEGULESCU, ALEX. CERBAN, GEORGE MEITANI, G. G. DANIELOPOLU,
G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

REVISTA APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STRADELA SF. SPIRIDON, 3
TELEFON 41/57

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an

la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. revista nu apare

GR. G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani

Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

SUMAR:

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casație și justiție, secțiunea II: Ministerul public cu Hassan Redjeh Tahsin, zis Mehmet Redjeh.*

Curtea de apel din București, secțiunea I: Constantin Pavlovici cu Societatea Leonida & C-ie.

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ.— *Tribunalul civil din Muret: (Observațiune de d-l D. Alexandresco).*

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE
SECȚIUNEA II

Audiența dela 28 Aprilie 1915

Președinta d-lui V. Râmniceanu, președinte

Ministerul public cu Hassan Redjeh Tahsin, zis Mehmet Redjeh

CAMERA DE PUNERE SUB ACUZARE. — CALIFICAREA FAPTELOR. — CALIFICARE REA SAU NEEXACTĂ. — RECŪRS ÎN CASAȚIE. — ART. 324 AL. I PR. PEN.

OMOR. — CRIMĂ SĂVÂRSITĂ, DAR NEISBUȚITĂ. — CIRCUMSTANȚE AGRAVANTE. — EROARE. — RECŪRS ÎN CASAȚIE. — ART. 226, 227 ȘI 234 C. PEN.

1⁰ Deși în regulă generală Curtea de casație are dreptul în materie criminală de a examina legalitatea calificării faptelor, așa că o calificare rea sau neexactă poate să dea loc la recurs în casație contra deciziei Camerii de punere sub acuzare, această regulă nu este însă absolută. În adevăr, când eroarea calificării nu ridică faptul caracterul său de crimă, în acest caz calea recursului în casație este închisă prin dispozițiile formale ale art. 324 alin. I pr. pen.

2⁰ Când în decizia Camerii de punere sub acuzare, prin care s'a trimis înaintea Curței cu jurați un acuzat pentru două crime de omor săvârșite, dar neisbutite, cu următoarele circumstanțe agravante: 1) precugetare; 2) pândire și 3) simultaneitatea celor două omoruri, aceasta din urmă agravantă, care, după ministerul public, n'ar exista, nu poate da loc la casarea deciziei, căci eroarea Camerii de acuzare poate fi reparată în cursul desbaterilor, când apărarea poate să o semnaleze și jurații, prin declarația lor ulterioară, să modifice acuzația, înlăturând această agravantă.

No. 1164.— Respins, ca neîntemeiat, recursul făcut de procurorul general de pe lângă Curtea de apel din București, în contra deciziei Camerii de punere sub acuzare de pe lângă Curtea de apel din București, No. 144 din 1915.

S'au ascultat: d-nii avocați R. Rosetti și C. G. Dissescu, pentru acuzat, în combaterea motivului de casare; d-l procuror M. Vidrașcu, în dezvoltarea motivelor de casare.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului de casare invocat:

«Greșită aplicare a art. 234 alin. I c. pen. În fapt, Hassan Tahsin, zis Redjeh Mehmet, din fanatism politic, a urmărit pe frații Noël și Charles Buxton, pe cari îi consideră ca pe cei mai mari dușmani ai idealului său național. În ziua de 2 Octombrie 1914, văzându-i descinzând din ascensorul hotelului unde locuiau împreună cu dânsul, s'a dus afară în stradă și a așteptat trecerea lor, hotărît să-i ucidă. Dela o

distanță mai mică de un metru, a descărcat 6 gloanțe din revolverul cu care se înarmase, asupra ambilor frați; două gloanțe au atins pe Noël Buxton și două pe Charles Buxton; un glonte a rănit pe Noël Buxton, fracturându-i maxilarul; un glonte a pătruns în partea superioară a toracelui lui Charles Buxton, eșind prin spate; celelalte două gloanțe s'au oprit în vestmintele victimelor, fără a le pricinui răni. Ambii frați Buxtoni au supraviețuit acestui atentat.

«In drept, judele de instrucțiune, constatând, prin ordonanța sa definitivă, existența acestor două crime neisbutite de asasinat, a cerut a se face în contra criminalului aplicația art. 225, 226, 227, 232 alin. I și 38 alin. ultim din codul penal. De oarace, în fapt, se constată că mai există și un alt element, acel al pândirei — art. 228 c. pen. — și cum judecătorul de instrucțiune mai omisese, cu toate că ne găseam în fața a două asasinate, să ceară și aplicația art. 40 c. pen., am fost nevoiți să opozăm ordonanța definitivă și să cerem Camerei de punere sub acuzare și aplicația acestor texte de lege. Camera, statuând asupra opoziției noastre, a calificat taptul în modul următor: art. 225, 226, 227, 228, 239 al. I și 38 al. ultim c. pen. Cu alte cuvinte, a înlocuit art. 232 alin. I, care pedepsește asasinatul, cu art. 234 al. I și a suprimat art. 40, ale cărui dispozițiuni le-a socotit inutile față de cuprinsul art. 234 alin. I.

«Suntem de părere că, procedând astfel, Camera a făcut o greșită aplicare a acestui din urmă text de lege. În adevăr, asasinatul, fie isbutit, fie neisbutit, se pedepsește de art. 232 alin. I c. pen., textul de lege o spune în mod categoric și nu suferă nici o discuțiune. Eră prin urmare învederat că odată ce Camera a admis că crima săvârșită în contra lui Noël Buxton constituie un asasinat, că crima săvârșită în contra lui Charles Buxton constituie iarăș un asasinat, să dispună ca aceste două asasinate neisbutite să fie pedepsite după prevederile textului expres care pedepsește această crimă, adică după acele ale art. 232 alin. I și 38 alin. ultim c. pen. Totuș, Camera, calificând și dânsa crimele de asasinat, dispune să fie pedepsite după dispozițiunile art. 234 alin. I.

«Acest text de lege, care pedepsește omorul, după cum art. 232 pedepsește asasinatul, nu are în speță nici o aplicare posibilă. În alin. I, prevede cazul când un omor s'a făcut înaintea, deodată sau în urma altei crime, și dispune că în aceste trei ipoteze, acel omor să fie pedepsit cu munca silnică pe viață. Ipotezele prevăzute sunt acelea în cari un criminal, fie pentru a înlătură o piedică ce i se pune în cale, fie pentru că la locul crimei a găsit și altă persoană decât aceea ce socotea, fie pentru siguranța persoanei sale, făptu-ește, în afară de crima plănuită, și o omucidere cu voință.

«E natural și logic ca, în asemenea împrejurări, legiuitorul să fi voit ca pedeapsa pentru acest omor să fie agravată: munca silnică pe viață, în loc de munca silnică pe timp mărginit. Or, în speța noastră nu găsim nimic asemănător. De altmintelega, textul art. 234 este clar, el vorbește de omor, nu de asasinat, pedeapsa omorului o agravează, nu pe aceea

a asasinatului, la care nu putea adăoga nimic, fiind ultima pedeapsă în legiuirea noastră. Deasemenea, Camera greșește, crezând că vreodată art. 234 ar putea înlocui sau închide întrebuințarea art. 40. Se poate, ca în practică rezultatul final să fie câteodată acelaș, dar aceasta este o simplă coincidență și nimic mai mult. Textul art. 40 este generic și își găsește aplicațiunea, oridecâteori un infractor a săvârșit două sau mai multe infracțiuni.

«Chiar în soluțiunea greșită dată de Cameră speței noastre, art. 40 și-ar fi găsit aplicația teoretică, căci ne-am aflat, după calificarea ce a dat, în fața a două asasinate și a unui omor agravat prin aceea că s'a săvârșit deodată cu altă crimă.

«Chestiunea poate prezintă și un interes practic, căci deși în speță, fie de s'ar aplică art. 234, fie de s'ar aplică art. 40, pedeapsa ar fi tot maximul muncii silnice pe timp mărginit, această situațiune se poate schimba prin răspunsurile date de jurați. Dacă, de pildă, prin răspunsurile date, ar transformă asasinatele în simple omoruri și s'ar răspunde negativ la chestiunea agravantă că aceste omoruri au fost săvârșite deodată, aplicația art. 40 ar dobândi și un interes practic, starea de fapt ce constată nefiind supusă juraților. Credem, prin urmare, că textele de lege ce urmează să fie aplicate faptelor stabilite în greutatea lui Hassan Tahsin, zis Redjeh Mehmet, sunt art. 225, 226, 227, 228, 232 alin. I, 38 alin. ultim și 40 c. pen.»

Considerând că deși în regulă generală Curtea de casație are dreptul, în materie criminală, de a examina legalitatea calificării faptelor, așa că o calificare, rea sau neexactă, poate să dea loc la recurs în casațiune contra deciziunei Camerei de punere sub acuzare, însă această regulă nu este absolută. Într'adevăr, când eroarea calificării nu ridică faptului caracterul său de crimă, în acest caz, calea recursului în casație este închisă, prin dispozițiunile formale ale art. 324 alin. I pr. pen.;

Că, în speță, odată ce faptul, pentru care acuzatul Hassan Redjeh Tahsin, zis Mehmet Redjeh este trimis în judecata Curții cu jurați, a fost calificat crimă prin deciziunea Camerei de acuzațiune, ministerul public nu poate s'o atace cu recurs;

Că, afară de aceasta, prin deciziunea Camerei, acuzatul este trimis înaintea Curței cu jurați pentru două crime de omor, una asupra lui Noël Buxton și a doua asupra fratelui acestuia, Charles Buxton, amândouă săvârșite, dar neisbutite, cu următoarele circumstanțe agravante: 1) precugetare; 2) pândire; și 3) acela al simultaneității acestor două omoruri;

Considerând că, prin recursul său, ministerul public pretinde că această din urmă agravantă n'ar există și, prin urmare, că art. 234 al. I c. pen. n'ar fi aplicabil

în speță. cu alte cuvinte, că acuzatul a comis crimele ce i se impută numai cu precugetare și pândire, fără cealaltă circumstanță;

Considerând că, chiar dacă Camera ar fi făcut o eroare, adăogând și circumstanța concomitenței omorurilor, această eroare poate să fie reparată, căci nimic nu se opune ca apărarea, în cursul desbaterilor, să o semnaleze și jurații, prin declarațiunea lor ulterioară, să modifice acuzațiunea, înlăturând această agravantă;

Că, dar, atât precugetarea, cât și pândirea, fiind prevăzute în deciziunea Camerei în sarcina acuzatului, cașarea ei ar fi lipsită și de interes, pe lângă motivul mai sus arătat, fondat pe art. 324 al. I pr. pen., de aceea recursul este neîntemeiat.

Pentru aceste motive, respinge.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI

SECȚIUNEA I.

Audiența dela 14 Martie 1915

Președinta d-lui St. Mladoveanu, președinte

Const. Pavlovici cu Societatea Leonida & C-ie

VÂNZARE.— LUCRU VÂNDUT.— VICII ASCUNSE.— DREPTUL CUMPĂRĂTORULUI.— ART. 1352, 1353, 1354 și 1355 C. CIV.

VÂNZARE.— LUCRU VÂNDUT.— VICII ASCUNSE.— CRITERIU.— ART. 1353 C. CIV.

VÂNZARE.— LUCRU VÂNDUT.— VICII REDHIBITORII.— GRAVITATE.— ART. 1352 C. CIV.

CONVENȚII.— GARANȚII LEGALE.— DEROGARE.— ART. 1338, 1339 și 1354 C. CIV.

VÂNZARE.— LUCRU VÂNDUT.— VICII.— SARCINA PROBEI.— ART. 1169 C. CIV.

1⁰ Atunci când lucrul vândut conține vicii ascunse, chiar necunoscute de vânzător în momentul convențiunei, cumpărătorul are facultatea, dacă nici dânsul nu cunoșteă viciile, sau să ceară rezoluțiunea vânzării și restituirea prețului, întorcând lucrul, sau de a recurge la acțiunea *quantum minoris*, oprind lucrul și cerând înapoierea unei părți din preț, arbitrată prin experți.

2⁰ Deși legea nu dă o definiție a viciilor ascunse, criteriul lor rezultă însă din art. 1353 c. civ., în care vorbindu-se despre viciile aparente și spunându-se că ele sunt acelea de care cumpărătorul se poate convinge singur printr'o verificare, se deduce de aci că orice vicii care nu se pot descoperi în urma unei verificări serioase și

pe cale obișnuită, sunt considerate ca vicii ascunse, și aceasta constituie o chestiune de fapt, care, prin natura ei, este lăsată la suverana apreciere a judecătorului.

3⁰ Una din condițiile cerute ca viciile să fie considerate ca redhibitorii, fiind și aceea ca ele să fie grave, legea, prin art. 1352 c. civ., indică criteriul acestei gravități când, prin dispozițiile sale, spune că răspunderea pentru vicii există : a) dacă, din cauza lor, lucrul vândut nu e bun de întrebuințat după destinația sa, și b) dacă întrebuințarea e atât de micșorată încât se poate prezumă că cumpărătorul nu l-ar fi cumpărat sau nu ar fi dat pe dânsul ceea ce a dat, de i-ar fi cunoscut viciile, fapte care sunt lăsate la suverana apreciere a judecătorului.

4⁰ Dacă, în regulă generală, părțile pot, prin convențiile lor, să micșoreze întinderea garanției legale, aceasta nu are loc decât atunci când vânzătorul a ignorat viciile lucrului, iar nu și când le cunoșteă și nu le-a dat pe față cumpărătorului, căci în asemenea caz ar fi de rea credință.

5⁰ Deși, în principiu, cumpărătorul este obligat să facă dovada că vânzătorul cunoșteă viciile, această regulă suferă excepții, oridecâteori se constată că vânzătorul este profesionist, cum sunt fabricantii și comercianții specialiști, cari, prin natura profesiei lor și a specialității ce exercită, sunt presupuși că cunosc calitățile și defectele lucrului expus vânzării.

No. 17.— Admis, în parte, apelul făcut de C. Pavlovici, contra sentinței tribunalului Ilfov, secț. I com., No. 268 din 1914, dată în proces cu Societatea Leonida & C-ie.

S'au ascultat: d-l avocat Al. Ottulescu, din partea apelantului, în desvoltarea motivelor de apel; d-l avocat N. Berendei, din partea societății intimată, în combateri.

Curtea,

Asupra apelului făcut de C. Pavlovici, cu petiția înregistrată la No. 3375 din 1914, în contra sentinței tribunalului Ilfov, secț. I comercială No. 268 din 1914, prin care i s'a respins ca nesusținută acțiunea pornită în contra Societății Leonida & C-ie, pentru rezilierea vânzării unui automobil, ce cumpărase dela această societate:

Având în vedere că, din actele aflate în dosar, din cele prezentate în instanță, din debaterile urmate înaintea Curței și din concluziunile scrise ale părților, se constată, în fapt, următoarele :

La 20 Iulie 1911, Const. Pavlovici, proprietar din Slatina, cumpără dela Societatea Leonida & C-ie, cu sediul în București, un automobil marca «Panhard», cu No. 15885, cu condițiunile specificate în buletinul de comandă, pe preț de 20.500 lei, pe care îl achită integral.

La 22 Iulie 1911, adică peste două zile dela cumpărare, Pavlovici scrie și tot odată telegrafiază societății, că atât în acea zi cât și în ziua precedentă, voinde să se servească de automobil, n'a pornit din loc decât cu multă greutate, arătând că, pe lângă că radiatorul este stricat, trebuie să aibă și alt vițiu de construcțiune și invită societatea prin telegramă ca să ia urgente măsuri pentru înlocuirea radiatorului, iar prin scrisoare, ca să-i trimită un alt automobil în stare bună.

Prin scrisoarea cu data de 26 Iulie 1911, societatea răspunde că a însărcinat pe directorul sucursalei din Craiova să examineze ce are mașina, iar prin telegrama cu data de 1 August 1911, comunică lui Pavlovici, că directorul tehnic va sosi a doua zi ceea ce s'a și întâmplat.

În urma acestei vizite, automobilul a fost dus pentru reparație la București, fiind transportat la gară cu boii; iar la 7 Septembrie 1911, adică peste o lună aproape, societatea scrie lui Pavlovici, că automobilul fiind reparat, îl invită să-l recepționeze, ceea ce acesta a și făcut.

La 29 Septembrie 1911, societatea Leonida & C-ie, scrie lui Pavlovici, că, în urma informațiunilor luate dela un funcționar al său, că automobilul nu funcționează bine, va veni la Slatina mecanicul șef, care este la Târgu-Jiu, să-l verifice și să-l reguleze, verificare și regulare care a avut loc, totuș la 10 Octombrie 1911, Pavlovici telegrafiază societății, că automobilul s'a oprit în drum după 10 kilometri și că trebuie să fie vechi stricăndu-se mai în toate zilele.

La 11 Octombrie 1911, societatea răspunde, cerând să se precizeze exact defectele pentru a putea aviză; iar la 13 Noembrie 1911, Pavlovici plângându-se din nou, societatea îi comunică prin scrisoarea dela 15 Noembrie 1911, că este gata să facă reparațiunile necesare, însă nu poate schimba mașina.

În urma acestora, prin petițiunea înregistrată la No. 32520 din 14 Decembrie 1911, adresată tribunalului Olt, Pavlovici cere a se face o anchetă *in futurum* în conformitate cu dispozițiunile art. 66 pr. civ., spre a se constată printr'un expert starea automobilului, iar tribunalul Olt își declină com-

petința trimitând cererea tribunalului Ilfov, care admitând ancheta o și efectuează prin trei experți, cari au examinat automobilul ce fusese depozitat în garajul inginerului Ion Pascu & C-ie din București, unde se află și astăzi.

Prin petițiunea înregistrată la No. 970 din 11 Ianuarie 1912, adresată tribunalului Ilfov, secția I comercială, C. Pavlovici intentă societății Leonida & C-ie acțiunea prin care cere rezilierea vânzării automobilului în chestiune, acțiune care prin sentința No. 268 din 19 Martie 1914 a fost respinsă ca nesusținută.

În contra acestei sentințe C. Pavlovici a declarat apelul de față asupra căruia Curtea urmează a se pronunța astăzi.

Având în vedere că apelantul C. Pavlovici prin acțiunea scrisă introdusă la prima instanță, cere ca să se declare reziliată vânzarea automobilului marca «Panhard» cu No. 15885, ce i s'a făcut pe preț de 20.500 lei, de către societatea Leonida & C-ie din București, în prim rând, pe motiv că există eroare asupra substanței lucrului vândut, conform art. 953 și 954 c. civ., și al doilea, că automobilul este defectuos, având viții ascunse, ceea ce-l face impropriu la funcționare, aceasta potrivit art. 1352 și 1355 c. civ., și prin consecință să fie obligată numita societate, sau să-i pună la dispozițiune altă mașină de aceeaș marcă în condițiuni bune, sau să-i restituie prețul cu dobândă dela intentarea acțiunei precum și să-i plătească 5000 lei daune potrivit art. 1356 c. civ. rămânând ca el, cumpărătorul, să restituie societății vechea mașină;

Având în vedere că, prin concluziunile orale și scrise dinaintea Curții, apelantul Pavlovici și-a simplificat acțiunea sa, cerând rezilierea vânzării numai pe motiv că automobilul ce i s-a vândut avea viții ascunse și să fie obligată societatea numai la restituirea prețului cu dobânzi și daune, rămânând la dispozițiunea ei vechiul automobil.

Asupra cererii de reziliere :

Având în vedere că din combinațiunea dispozițiunilor art. 1352, 1353, 1354 și 1355 c. civ., se degajază regula de drept că, atunci când lucrul vândut conține viții ascunse, chiar necunoscute de vânzător în momentul convențiunei, cumpărătorul are facultatea, dacă nici dânsul nu cunoșteă vițiile sau să ceară rezilierea vânzării și restituirea prețului, întoreând lucrul, — cale pe care C. Pavlovici a ales-o, — sau de a recurge la acțiunea *quantum minoris* oprind lucrul și cerând înapoarea unei părți din preț arbitrată de experți;

Având în vedere că față de aceste principii, pentru ca vânzătorul să fie declarat răspunzător și prin consecință, ca acțiunea în reziliere să fie

admisă, trebuie ca cumpărătorul să stabilească, pe lângă vițiile lucrului, și următoarele condițiuni: 1) că vițiile erau ascunse; 2) că erau necunoscute cumpărătorului, căci dacă ar fi fost aparente este presupus că acesta a renunțat la orice garanție din partea vânzătorului; 3) că vițiile sunt grave, prin urmare vătămătoare folosinții lucrului; și 4) că ele sunt anterioare vânzării;

Având în vedere că apelantul C. Pavlovici — reclamantul la prima instanță — stabilește existența vițiilor din prezumațiunile care se degajază din faptele și circumstanțele cauzei, din care rezultă că automobilul s'a stricat la două zile după cumpărare — fără a se dovedi de societate, că aceasta a provenit din culpa cumpărătorului și cu toate că a urmat două reparațiuni la intervale foarte scurte, încă el n'a putut fi pus în stare de a funcționa — și mai cu seamă din opinia celor trei experți: inginer I. Sterian, Ion Coșniță și T. Protescu, al caror raport de expertiză a fost depus cu ocaziunea anchetei *in futurum*, experți cari afirmă categoric atât prin acest raport cât și prin explicațiunile ce au dat înaintea Curții, că traversa precum și un braț de fixare dela susținătorul schimbătorului de viteze ale automobilului sunt diformate și rupte și că aceste deteriorări sunt datorite faptului, că piesele în chestiune n'au fost destul de solide, ceea ce constituie un defect de construcțiune al mașinei;

Având în vedere, în ce privește prima condiție a vițiilor, că societatea intimată a obiectat, că aceste viții nu pot fi redhibitorii întrucât nu erau ascunse în momentul vânzării, ci aparente;

Având în vedere că, deși legea nu dă o definițiune a vițiilor ascunse, criteriul lor însă rezultă din art. 1353 c. civ., în care vorbindu-se despre vițiile aparente și spunându-se că ele sunt acelea de care cumpărătorul se poate convinge singur printr'o verificare, se deduce de aci, că orice viții care nu se pot descoperi în urma unei verificări serioase și pe cale obișnuită sunt considerate ca viții ascunse și aceasta constituie o chestiune de fapt, care prin natura ei este lăsată la suverana apreciere a judecătorului;

Având în vedere că, în speță, obiectul vânzării fiind un automobil, din însăși natura lucrului vândut, rezultă că cumpărătorul Pavlovici, oricât de minuțios examen ar fi făcut, nu s'ar fi putut convinge de defectele de construcțiune a pieselor care în urmă s'au deteriorat, de oarece, dat fiind mecanismul unui automobil, asemenea piese sunt disimulate ochiului cumpărătorului și aceasta cu atât mai mult cu cât nu este în uz să se facă demontarea unor asemenea mașini spre a se constată soliditatea multiplelor piese ce o compun;

Că, chiar dacă s'ar susține că în examenul ce cumpărătorul eră dator să facă automobilului, trebuia să recurgă la demontarea lui, încă și în acest caz cumpărătorul Pavlovici n'ar fi avut posibilitatea să descopere vițiile, de oarece el este un om profan, strein de cunoștințe tehnice în materie;

Că, de asemenea, nu i-se poate imputa că n'a luat măsuri să fie însoțit de un om expert, de oarece s'ar merge cu rigoarea prea departe și s'ar depăși spiritul legii care cere prin art. 1353 c. civ., că cumpărătorul să se convingă singur de viții;

Având în vedere că, în ce privește cea de a doua condițiune a vițiilor redhibitorii, care consistă în aceia că ele în speță erau necunoscute cumpărătorului Pavlovici — aceasta rezultă din următoarele împrejurări: că societatea intimată n'a constatat întru nimic necunoștința vițiilor afirmată de cumpărător; că imediat după vânzare — la două zile — cumpărătorul rămânând surprins de costatarea vițiilor, a scris și telegrafiat Societății surpriza neplăcută ce a avut și a somat-o să-i dea satisfacțiune; că atât prin susținerile orale cât și prin concluziunile scrise, Societatea a declarat că nici dânsa nu cunoștea aceste viții, de unde rezultă că, cu atât mai puțin ele nu puteau fi cunoscute de cumpărător;

Având în vedere, în ce privește cea de a treia condițiune a vițiilor, că intimata Societate Leonida & C-nie a obiectat că vițiile nu sunt redhibitorii nefiind grave și că piesele putându-se repara și înlocui fără ca întrebuițarea automobilului să fie diminuată, nu poate fi vorba de viții care să dea loc la anularea vânzării, ci numai la înlocuirea gratuită a pieselor defectoase;

Având în vedere că, în primul rând, în drept este exact că una din condițiunile cerute ca vițiile să fie considerate redhibitorii este și aceia că ele să fie grave;

Având în vedere că legea prin art. 1352 c. civ., indică criteriul acestei gravități, când, prin dispozițiunile sale, spune că răspunderea pentru viții există: a) dacă din cauza lor lucrul vândut nu e bun de întrebuițat după destinația sa, și b) dacă întrebuițarea e atât de micșorată, în cât se poate prezuma că cumpărătorul nu l'ar fi cumpărat, sau n'ar fi dat pe dânsul ceea ce a dat de i'ar fi cunoscut vițiile, fapte care sunt lăsate la suverana apreciere a judecătorului;

Având în vedere că, în speță, gravitatea acestor viții este pusă în evidență din toate circumstanțele cauzei din care se degajază în principal faptul neconstatat că automobilul s'a stricat imediat după cumpărare și cu toate cele două reparațiuni ce i-s'a făcut încă n'a putut fi pus în stare de a funcționa,

din atitudinea cumpărătorului; care, îndată ce a constatat existența viciilor a scris și telegrafiat societății că este culmea că să plătească 20.500 lei și să nu fie mulțumit, și mai cu seamă din raportul celor trei experți numiți cu ocaziunea anchetei *in futurum* și din explicațiunile date înaintea Curții, din care rezultă că, după ce experții au observat viciile ce are automobilul și arată că sunt vicii de construcțiune, răspund la întrebarea pusă de tribunal, că este sigur că dacă Pavlovici ar fi cunoscut defectele, n'ar fi dat pe el suma de 20.500 lei;

Având în vedere, cu privire la teoria susținută de Societate că defectele putându-se repara — de altfel după cum și experții opinează — ele nu mai constituiesc vicii redibitorii, această teorie este eronată, de oarece în cercetarea criteriului prevăzut de legiuitor în menționatul art. 1352 c. civ., nu importă dacă viciul este reparabil, dacă reparațiunile fiind posibile, au să dureze mai mult sau mai puțin timp, dar dacă lucrul în starea în care a fost vândut este impropriu la destinația sa, sau dacă cumpărătorul n'ar fi dat pe el de cât un preț mai mic, după cum în speță se constată;

Având în vedere, în ce privește cea de a patra condițiune a viciilor — că ele sunt anterioare vânzării, aceasta se stabilește prin acelaș raport de expertiză în care spunându-se că viciile sunt din construcțiune, rezultă de aci, în mod implicit, că ele nu pot fi posterioare vânzării;

Având în vedere că Societatea Leonida & C-ie a obiectat că, chiar dacă s'ar admite că în speță s'a dovedit că viciile sunt de natură de a da naștere la rezoluțiunea vânzării și de a considera acțiunea ca fundată, totuși această acțiune nu poate fi primită, de oarece părțile au derogat restrângând garanția la care este supus vânzătorul prin art. 1352 c. civ., întrucât, prin condițiunile imprimare pe verso bulentinului de comandă, se stipulează ca, șasiurile sunt garantate ca fabricațiune și ca material timp șase luni dela data facturii, aceasta limitându-se pur și simplu la darea în mod gratuit a pieselor destinate a înlocui pe cele recunoscute de societate defectuoase, cumpărătorul având să plătească cheltuelile de transport și vamă, precum și costul timpului întrebuițat de mecanici la remonțarea pieselor nouă;

Având în vedere că, într'adevăr, în drept, rezultă în mod neîndoios din dispozițiunile art. 1354 c. civ. și din principiile generale formulate în art. 1338 și 1339 c. civ., că părțile, prin convenția lor, pot să suprimă sau să micșoreze întinderea garanției legale, aceasta însă nu are loc, după cum se învederează din aceleași dispozițiuni de lege, decât atunci când vânzătorul a ignorat viciile lu-

crului, iar nu și când le cunoșteă și nu le-a dat pe față cumpărătorului, căci, în asemenea caz, el este presupus a fi de rea credință; că însuș, prin fapta sa, vânzătorul este în culpă, și dolul, ale cărui efecte sunt de a conrupe totul, constituie o împiedicare la formarea unei convențiuni derogatorii, în sensul de a se putea restrânge răspunderea garanției de care este vorba;

Având în vedere că, odată stabilit acest punct, rămâne a se cerceta și a se vedea dacă societatea Leonida & C-ie cunoșteă viciile automobilului vândut lui Pavlovici, procum și cine trebuie să facă o asemenea dovadă;

Având în vedere că, în principiu, cumpărătorul este obligat să facă dovada că vânzătorul cunoșteă viciile, pe deoparte, fiindcă el este care alegă acest fapt și *onus probandi incubit actori*, iar pe de altă parte, fiindcă vânzătorul este presupus de bună credință până la proba contrarie;

Având în vedere că jurisprudența și doctrina au admis că regula de mai sus suferă excepțiune ori decâte ori se constată că vânzătorul este profesionist, cum sunt fabricanții și comercianții specialiști, căci prin natura profesiei lor și a specialității ce exercită sunt presupuși că cunosc calitățile și defectele lucrului expus vânzării;

Având în vedere că în speță fiind constatată calitatea de comerciant specialist a societății Leonida & C-ie ea este presupusă că a cunoscut viciile întrucât nu face cu nimic dovada că ar fi fost pusă în neputință de a cunoaște aceste vicii;

Că dar, din considerațiunile arătate rezultând că reclamantul Pavlovici a stabilit viciile redibitorii ale automobilului, urmează ca acțiunea sa să fie admisă și societatea Leonida & C-ie să fie obligată la restituirea prețului de 20.500 lei cu dobânda legală de 6% dela intentarea acțiunii până la achitare, iar Pavlovici să întoarcă societății automobilul cumpărat.

Asupra cererii de daune:

Având în vedere că apelantul C. Pavlovici prin acțiunea ce a formulat mai pretinde ca societatea Leonida & C-ie să fie obligată și la suma de 5000 lei, daune cauzate prin faptul că fiind proprietar de moșie, a fost lipsit mai mult timp de uzul automobilului în interesul exploatării moșiei, scop principal în care-l cumpărase, precum și la suma de 720 lei pe care dânsul a plătit-o ca chirie pentru depozitarea automobilului în garajul inginerului Ion Pascu & C-ie din București;

Având în vedere că din dispozițiunile art. 1356 c. civ., rezultă că dacă vânzătorul cunoștea viciile

lucrului, el este dator, pe lângă restituirea prețului, de toate daunele interese către cumpărător;

Având în vedere că, în speță, stabilindu-se din toate considerațiunile arătate mai sus că societatea vânzătoare a cunoscut viciile lucrului, apoi ea este ținută și de daune interese care consistă din beneficiile de care a fost lipsit cumpărătorul Pavlovici neputându-se servi de automobil mai mult timp la interesele sale, daune pe care Curtea, în aprecierea ei, le fixează la suma de 1500 lei, în care intră și plata chiriei pentru întreținerea automobilului în garajul Ion Pascu, dela intentarea acțiunii și până la pronunțarea prezentei deciziuni, plata dovedită cu chitanță în regulă, incontestată de societate;

Că, astfel fiind, acțiunea în daune cată a fi admisă în parte.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier Al. Dem. Oprescu, în majoritate, admite apelul, etc.

Semnați : St. Mladoveanu, Al. Dem. Oprescu, P. Hagiopol,
I. Ionescu-Dolj.

Opiniune

Având în vedere, în ce privește acțiunea intentată de C. Pavlovici, contra firmei Leonida & C-ie, bazată pe vicii redhibitorii, că firma apelantă nu poate fi ținută a garanta pe Pavlovici. Intr'adevăr, clauza din contractul intervenit între părți, limitează garanția șasiurilor pe timp de 6 luni dela vânzare la darea în mod gratuit a pieselor destinate a înlocui pe cele recunoscute defectuoase;

Având în vedere că, în cazul de față, este vorba de vicii ascunse, pe cari vânzătorul nu le-a cunoscut;

Având în vedere că Pavlovici susține că limitarea garanției nu operează în cazul de față, de oarece vânzătorul, în virtutea profesiei sale, eră prezumat că cunoaște viciile;

Că, într'adevăr, dacă s'ar stabili că vânzătorul cunoștea viciile ascunse, nu s'ar putea pune la adăpostul clauzei prin care se limitează garanția;

Considerând că doctrina arată că, atunci când obiectul este vândut de acel care l-a fabricat, nu se poate presupune că nu a cunoscut viciul ascuns al lucrului;

Că, de asemenea, se mai susține că aceeaș prezumțiune s'ar aplică și negustorului care vinde produsele fabricate de alții;

Considerând că, această teorie susținută de autori, își trage tăria din autoritatea lui Pothier; că, ea eră cât se poate de potrivită, atunci când a fost emisă, căci eră în raport cu starea comerțului pe acea vreme. În veacul al XVIII-lea, în Franța, ex-

tensiunea comerțului eră redusă, atât din cauza numărului mai restrâns de produse în concordanță cu nevoile unei vieți mai simple, cât și din cauza comunicațiunilor anevoioase între orașe și între țări. De aceea, comercianții, pe lângă că erau strânși de regulele corporațiunilor, erau și cantonați prin tradițiune din tată în fiu în anumite specialități, eră firese ca să li se ceară să cunoască marfa ce desfăceau în toate amănuntele ei (mai ales că eră lucrată cu mâna). Dar cu totul alta este starea comerțului modern, cu multiplicitatea infinită a produselor sale fabricate la mașină, cu îndeletnicirile variate ale comercianților, cărora nu le mai este cu putință să cunoască secretele întocmirii produselor ce desfac. Față cu această stare de lucruri, nu se mai poate aplică prezumțiunea moștenită dela Pothier, și dacă este just să se ceară acelui care a fabricat un obiect, ca să-i cunoască defectele ascunse, nu se poate pretinde acest lucru negustorului care îl expune spre vânzare. Admiterea necondiționată a acestei prezumțiuni ar fi o stânjenire considerabilă adusă comerțului;

Că, nefiind vorba de un text formal de lege, misiunea jurisprudenței este de a pune de acord principiile cu starea lucrurilor din timpul actual, evoluând în concordanță cu mediul înconjurător, spre a nu mări nepotrivirea ce există între nevoile vieții actuale și arhaismele unor legi elaborate cu ocaziunea unor stări sociale, care nu mai sunt asemănătoare cu cele de astăzi;

Considerând că, dacă se înlătură prezumțiunea că negustorul cunoaște viciile ascunse ale lucrului ce expune spre vânzare, rămâne ca, potrivit dreptului comun, să se facă dovada că le-a cunoscut. Or, această dovadă nu s'a făcut.

Desigur, în aprecierea dovezii, judecătorii vor ține seamă, în prima linie, de interesele consumatorului, dar își vor păstra toată libertatea de apreciere, neșarmurită de nici o prezumție ca aceea despre care s'a vorbit mai sus;

Având în vedere că, în cazul de față, negustorul a oferit produsele unei case cunoscute și cu reputațiune bine stabilită; că, procedând astfel, a făcut ce-i eră posibil ca să satisfacă interesele clientelei sale;

Că, în atare caz, clauza de limitare a garanției operează, și acțiunea pentru vicii redibitorii nu poate fi admisă;

Având în vedere că, în dovedirea acțiunii pentru eroare asupra substanței, Pavlovici a cerut un preparator, care este admisibil.

Semnat, M. Balș.

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ

TRIBUNALUL CIVIL DIN MURET

(Audiența din 24 Mai 1914)

TESTAMENT OLOGRAF FĂCUT PRIN SCRISOARE. — VALIDITATE. — DATA POȘTEI. — DACĂ ÎNLOCUEȘTE DATA SCRISĂ DE TESTATOR. — ART. 970 C. FR. (859 C. CIV. ROM.).

Testamentul olograf poate fi făcut sub forma unei scrisori, cu condițiune însă ca scrisoarea să fie scrisă, *datată* și semnată cu însăș mâna testatorului.

Data poștei nu poate înlocui data pe care ar fi trebuit s'o scrie testatorul.

Observație. — Testamentul olograf poate, necontestat, fi făcut astăzi sub forma unei scrisori¹⁾, *per epistolam*, ceea ce eră oprit prin art. 3 al ordonanței din 1735, ceea ce eră însă permis la Romani²⁾.

«*Das Verbot, welches die Ordon. von 1735 (art. 3) in dieser Beziehung enthält, ist in den Code civil nicht aufgenommen worden*», zice Zachariæ³⁾.

Rămâne însă bine înțeles că, pentru ca scrisoarea să producă efectele unui testament, trebuie ca, pe lângă celelalte formalități, să cuprindă o dispoziție de bunuri, pentru timpul când autorul ei nu va mai fi în viață, iar nu să fie numai o făgăduință vagă, un proiect, sau să se refere la un testament anterior⁴⁾.

Se înțelege, de asemenea, că o scrisoare sau un *post-scriptum* n'ar fi un testament, dacă ar lipsi data sau semnătura.

În speța judecată de tribunalul din Muret, scrisoarea nefiind datată de testator, legatarul a invocat data poștei, susținând că această dată este suficientă.

Tribunalul respinge, cu drept cuvânt, acest mod de a vedea, pentrucă, în specie, data nu eră opera testatorului, ci a unui terțiu (poșta). Or, art. 959 din codul civil cere, pentru ca testamentul olograf să fie valid, ca el să fie scris în totul,

1) Vezi numeroasele autorități citate în tomul IV, partea II, al Coment. noastre, p. 42, nota 3.

2) Vezi tom. IV suscitât, p. 42, nota 5.

3) Zachariæ, *Handbuch des fr. Civilrechts*, IV, § 678, pg. 282 (ed. Crome) și alți autori citați în tom. IV menționat, p. 42, nota 4.

4) Vezi tom. IV suscitât, p. 43.

datat și subsemnat *de mâna testatorului*. Cu alte cuvinte, testamentul olograf trebuie să fie opera exclusivă a testatorului, fără cooperarea unei mâni străine.

Testamentul ar fi nul, după unii, chiar și atunci când numai o parte din dată ar fi fost scrisă de mâna testatorului, cealaltă parte fiind tipărită; și, în adevăr, atât tribunalul din Paris cât și cel din Barcelonnette au anulat un testament purtând data de 9 Februarie 1889, pentrucă cifrele 188 din această dată erau tipărite în capul unei foi de corespondență, așa că cuvintele scrise cu mâna testatorului erau numai următoarele: *9 Februarie... nouă*⁵⁾.

Curtea din Aix a infirmat însă această sentință, complectând data prin enunțările testamentului⁶⁾.

Ipoteza de mai sus nu este identică cu cea judecată de tribunalul din Muret, căci în cazul judecat de Curtea din Aix eră o dată olografă, însă incomplectă; pe când în cazul judecat de tribunalul din Muret, prin sentința a cărei sumar s'a reponus mai sus, nu eră nici o dată scrisă de testator, ci numai data poștei. Or, chestiunea este tocmai de a se ști dacă data poștei poate să înlocuiască cea pe care trebuia s'o scrie însuș testatorul.

Răspundem categoric: Nu, cazul de față fiind identic cu acela în care data ar fi fost scrisă într'un testament olograf *cu o mână străină*. Într'un cuvânt, o mai repetăm încă odată: întregul testament, cu toate elementele lui esențiale, trebuie să fie opera exclusivă a testatorului. Și apoi, testamentul fiind un act solemn, nu se poate eși din termenii art. 859, care voește ca scrierea, *datarea* și subsemnarea testamentului olograf să emane *dela însuș testatorul*. Credem dar că tribunalul a făcut, în specie, o bună și sănătoasă aplicare a principiilor de drept.

D. ALEXANDRESCO

5) Vezi *Pand. Périod.* 90. 2. 279 și *Dreptul* din 1892, No. 69.

6) Vezi *Pand. Périod.* 90. 2. 278.